

Ymgynghori ynglŷn â chodi Treth Cyngor ychwanegol (“Premiwm Treth Cyngor”) ar dai sy’n wag yn yr hir dymor ac ar ail gartrefi

Cyflwyniad

Rydym yn ymgynghori er mwyn derbyn barn gan drethdalwyr Gwynedd, perchnogion tai ac eraill ar sut y dylai'r Cyngor weithredu'r grym sy'n caniatáu cyflwyno Premiwm Treth Cyngor hyd at uchafswm o 100% ar anheddau gwag hir dymor ac ar ail gartrefi o 1 Ebrill 2018 ymlaen.

Cefndir

Treth leol ar eiddo domestig yw Treth Cyngor. Y Cyngor sy'n anfon y biliau ac yn casglu'r dreth. Defnyddir yr arian sy'n cael ei godi trwy Dreth Cyngor i ariannu gwasanaethau lleol.

Mae rheoliadau presennol yn caniatáu disgresiwn i'r Cyngor godi Treth Cyngor llawn, neu ganiatáu disgownt o 25% neu 50% i **ail gartrefi**, ac i ganiatáu disgownt o 50%, neu raddfa lai, neu ddim disgownt o gwbl, ar **anheddau gwag hir dymor**.

Ers sawl blwyddyn, mae Cyngor Gwynedd wedi penderfynu nad yw am ganiatáu unrhyw ddisgownt ar dai gwag hir dymor nac ar ail gartrefi. Rhaid i'r Cyngor llawn gymryd y penderfyniad yma'n flynyddol; gwnaeth y Cyngor llawn y penderfyniad o beidio caniatáu disgownt ar gyfer 2016/17 mewn cyfarfod a gynhaliwyd ar 10 Rhagfyr 2015.

Bellach, mae Deddf Tai (Cymru) 2014 wedi ychwanegu Adrannau 12A a 12B at Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (sef y Ddeddf a gyflwynodd Treth Cyngor) er mwyn cynnwys hawl i gynghorau i godi Premiwm ychwanegol o **ddim mwy na 100%** ar eiddo gwag hir dymor (Adran 12A) ac ail gartrefi (Adran 12B).

Rhaid i'r Cyngor wneud y penderfyniad cyntaf i godi Premiwm ar ail gartrefi o leiaf un flwyddyn cyn cychwyn y flwyddyn ariannol y mae'n ymwneud â hi. Felly, os yw'r Cyngor am godi premiwm ar ail gartrefi o 2018/19 ymlaen, bydd rhaid i'r Cyngor llawn wneud penderfyniad cyn 31 Mawrth 2017.

Wrth benderfynu yn flynyddol i beidio caniatáu disgownt Treth Cyngor i anheddau gwag hir dymor, mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r egwyddor y byddai cynnig unrhyw ddisgownt yn rhoi cymhelliad niweidiol i berchnogion gadw tai yn wag. Mae'n rhan o Strategaeth Tai Gwag fod y Cyngor am weithredu ei ddisgresiwn i godi 100% o Dreth Cyngor ar anheddau sy'n wag yn y tymor hir, fel cymhelliad i ail-ddefnyddio'r anheddau hyn. Y disgwyliad yw y byddai codi premiwm ar eiddo gwag yn gymhelliad pellach i'r perwyl hwn.

Beth a olygwn gydag “ail gartrefi” ac “aneddau gwag hir dymor”?

Diffinnir **annedd wag hir dymor** fel annedd sydd wedi bod yn wag a heb ei dodrefnu i raddau helaeth am gyfnod di-dor o flwyddyn o leiaf. Diffinnir **ail gartref** fel annedd nad yw yn unig nac yn brif gartref person ac sydd wedi ei dodrefnu'n sylweddol. Cyfeirir at yr anheddau hyn yn Neddf 1992 fel anheddau y mae rhywun yn byw ynddynt o dro i dro ond cyfeirir atynt yn gyffredin fel "ail gartrefi".

Eithriadau

Yn ôl y gyfraith, bydd rhai anheddau gwag hir dymor ac ail gartrefi yn gymwys i eithriad rhag talu'r Premiwm. Mae'r tabl isod yn dangos yr eithriadau sy'n bodoli, a pha eiddo sy'n gymwys ar gyfer yr eithriadau hyn:

Dosbarthiadau o Anheddau	Diffiniad	Y math o eiddo sy'n gymwys i'r eithriad rhag talu'r premiwm
Dosbarth 1	Anheddau sy'n cael eu marchnata fel rhai ar werth - gyda therfyn amser o un flwyddyn	Cartrefi Gwag Hir dymor ac Ail Gartrefi
Dosbarth 2	Anheddau sy'n cael eu marchnata fel rhai ar osod - gyda therfyn amser o un flwyddyn	
Dosbarth 3	Anecsau sy'n ffurfio rhan, neu sy'n cael eu trin fel rhan o'r brif annedd	
Dosbarth 4	Anheddau fyddai'n unig neu brif breswylfa rhywun pe na bai yn preswyllo yn llety'r Lluoedd Arfog	
Dosbarth 5	Safleoedd carafanau ac angorfeydd cychod	Ail Gartrefi
Dosbarth 6	Cartrefi tymhorol lle gwaherddir byw ar hyd y flwyddyn	
Dosbarth 7	Anheddau cysylltiedig â gwaith	

Yn ogystal â hyn, dylid nodi na all y Cyngor godi premiwm ar unrhyw eiddo lle na ellir codi Treth Cyngor sylfaenol ar hyn o bryd.

Beth yw'r prif ystyriaethau sy'n rhaid eu pwyso a'u mesur?

- Gwynedd yw'r sir sydd â'r gyfradd uchaf o ail gartrefi yng Nghymru a Lloegr. Yng Ngorffennaf 2016 roedd 4,867 o ail gartrefi yn talu Treth Cyngor ac a fyddai'n gymwys i dalu'r premiwm.
- Yng Ngorffennaf 2016, roedd cyfanswm o 1,115 cartref wedi bod yn wag ers dros 1 mlynedd. O'r rhain:

Roedd 714 wedi bod yn wag ers dros 2 flynedd
Roedd 513 wedi bod yn wag ers dros 3 mlynedd
Roedd 389 wedi bod yn wag ers dros 4 blynedd.

Cynhaliwyd astudiaeth fanwl yn 2013 ar niferoedd ac effaith ail gartrefi o fewn Gwynedd. Rhai o brif ddarganfyddiadau'r astudiaeth yma oedd:

- Nid yw effaith ail gartrefi yn gyfyngedig i ardaloedd penodol. Mae'r cymunedau sydd â dwysedd uchel o ail gartrefi yn eang a gwasgareddig.
- Mewn ardaloedd sydd â dwysedd uchel o ail gartrefi, mae effaith 'allanol' marchnad gref ar gyfer tai, ynghyd â'r ffaith bod y stoc o dai sydd ar gael ar gyfer defnydd preswyl yn yr ardaloedd hynny wedi lleihau yn gwthio prisiau tai i fyny.
- Mae'r gwaith wedi dod i'r casgliad bod lefelau incwm isel a phrisiau tai uchel mewn ardaloedd sydd â dwysedd uchel o ail gartrefi yn ei gwneud yn amhosibl i'r rhan fwyaf o breswylwyr i fforddio tai yn eu cymunedau.
- Mae cymharu canlyniadau'r ddau gyfrifiad mwyaf diweddar yn dangos dirywiad yn y ganran o siaradwyr Cymraeg mewn cymunedau gyda dwysedd uchel o ail gartrefi.
- Gall atebion lleol drwy gyfrwng tai fforddiadwy, os oes adnoddau ar gael, helpu'r sefyllfa mewn cymunedau sydd â chyfrannau uchel o ail gartrefi, heb gael effaith negyddol ar yr iaith Gymraeg.
- Mae ardaloedd sydd â dwysedd uchel o ail gartrefi ymhlith y mwyaf difreintiedig yng Nghymru o ran gwasanaethau sylfaenol. Mae niferoedd uchel o ail gartrefi yn lleihau sylfaen poblogaeth yr ardaloedd hynny, gan effeithio felly ar gynaliadwyedd gwasanaethau.
- Nid yw dwysedd uchel o ail gartrefi o reidrwydd yn cyfateb i ardaloedd 'cefnog'. Yn wir, mae llawer o'r cymunedau yr effeithir arnynt yn ardaloedd difreintiedig.
- Mae ail gartrefi yn arwain at fethiant i wneud y defnydd gorau o'r stoc dai yn y cymunedau dan sylw.
- Bydd effaith naturiol ar wasanaethau lleol, fel siopau a swyddfeydd post, oherwydd eu defnydd is yn sgîl lefel is o boblogaeth. Bydd ail gartrefi yn lleihau'r nifer o siopau y gellir eu cefnogi gan y boblogaeth breswyl.
- Mae ail gartrefi yn lleihau'r galw am lety i dwristiaid yn y cymunedau dan sylw, sy'n effeithio ar gynaliadwyedd busnesau lleol megis gwestai, llety hunanarlwyo a charafanau / safleoedd gweryslla.
- Mae demograffeg cymunedau sydd â chyfrannau uchel o ail gartrefi yn wahanol - yn gyffredinol mae'r boblogaeth sy'n byw yno yn 'hîn'. Mae hyn yn effeithio ar y cydbwysedd rhwng y cymunedau a fydd yn cael effaith ar ddyfodol a chynaliadwyedd yr ardaloedd hyn.
- Mae'r ffaith bod perchnogion ail gartrefi eu hunain yn gyffredinol o oedran / proffil cyfoeth gwahanol i'r boblogaeth breswyl yn cynyddu'r anghydbwysedd yn strwythur y cymunedau dan sylw. Yn ogystal, mae'r ffaith syml eu bod yn absennol am gyfran sylweddol o'r flwyddyn yn cyfyngu ar eu gallu i gyfrannu at weithgareddau cymunedol lleol ac at yr economi leol.
- Ceir costau uwch wrth ddarparu gwasanaethau cyhoeddus mewn cymunedau sydd â dwysedd uchel o ail gartrefi, oherwydd proffil oedran hîn y defnyddwyr gwasanaeth ac anhawster wrth ragweld y galw am y gwasanaeth.

- Nid yw costau darparu gwasanaethau awdurdod lleol i drigolion mewn ail gartref yn cael eu cydnabod yn y fformiwla sy'n darparu'r rhan fwyaf o'r cyllid ar gyfer y gwasanaethau hyn. Pe byddai pobl yn byw yn barhaol yn yr ail gartrefi yng Ngwynedd, byddai'r awdurdod yn derbyn grant canolog mwy sylweddol a fyddai'n gorbwyso costau gwasanaethu'r boblogaeth uwch. Mewn gwirionedd, mae trigolion Gwynedd yn sybsideiddio'r rhan fwyaf o'r costau o ddarparu gwasanaethau ar gyfer perchnogion ail gartrefi.
- Gellid defnyddio cyllid ychwanegol gan gynyddu'r Dreth Gyngor ar ail gartrefi i fynd i'r afael â rhai o'r problemau sy'n wynebu cymunedau yn yr ardaloedd hynny. Er enghraifft, i wella cyflwr y stoc dai (sy'n waeth yng Ngwynedd nag ardaloedd eraill) a fforddiadwyedd tai.

Defnyddio'r Premiwm

Mae Llywodraeth Cymru yn datgan y bydd awdurdod lleol yn cael cadw unrhyw gyllid ychwanegol a gynhrychir drwy weithredu'r premiwm (ac mae'r Llywodraeth wedi nodi y byddant y diwygio cyfrifiad sylfaen y dreth er mwyn hwyluso hyn). Fodd bynnag, anogir awdurdodau i ddefnyddio unrhyw refeniw ychwanegol a gynhrychir i gynorthwyo i ddiwallu anghenion tai lleol, yn unol â bwriadau polisi'r premiymau, ond nid oes rheidrwydd cyfreithiol i ddefnyddio'r refeniw ychwanegol i wneud hyn.